

สิ่งทอกำพูชาหลังการยกเลิกโควตานำเข้าภายใต้ WTO

ข้อตกลงว่าด้วยการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (Multifibre Arrangement : MFA) ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ซึ่งจะส่งผลให้การค้าสิ่งทอของโลกที่มีความรุนแรงขึ้นตามภาวะตลาดที่เปิดกว้างและมีความเป็นเสรีมากขึ้น ประเทศสมาชิก WTO หลายประเทศซึ่งเป็นผู้ส่งออกสิ่งทอรายสำคัญจึงเริ่มวิตกกังวลกับภาวะการแข่งขันที่มีแนวโน้มเข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันกับสิ่งทอของจีนซึ่งมีความสามารถในการแข่งขันสูงทั้งในด้านต้นทุนการผลิตที่อยู่ในระดับต่ำ ขณะที่สินค้ามีการพัฒนาคุณภาพมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ ในช่วงก่อนที่ข้อตกลง MFA จะมีผลบังคับใช้ ได้มีการคาดการณ์ถึงผลกระทบของการยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอซึ่งจะทำให้ประเทศผู้ส่งออกสิ่งทอรายอื่น ๆ ต้องสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับจีน ส่งผลให้จีนกลายเป็นผู้ส่งออกสิ่งทอรายใหญ่ของโลก โดยสามารถครองส่วนแบ่งตลาดได้สูงกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าส่งออกสิ่งทอของทั้งโลก

กำพูชาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้คาดว่าจะได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรงจากการยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอถือเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดของกำพูชา ดังเห็นได้จากมูลค่าส่งออกสิ่งทอของกำพูชาในปี 2547 สูงถึงประมาณ 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 80 ของมูลค่าส่งออกรวมทั้งหมดของประเทศ นอกจากนี้ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มูลค่าส่งออกสิ่งทอของกำพูชายกตัวเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 11 ต่อปี ขณะที่ผลผลิตสิ่งทอมีสัดส่วนร้อยละ 12 ของ GDP และแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอครองสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65 ของแรงงานทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมของกำพูชา

1 ปีหลังการยกเลิกโควตาฯ กับปัจจัยสู่ความสำเร็จของสิ่งทอกำพูชา

หลังจากมาตรการยกเลิกโควตานำเข้าสิ่งทอเริ่มมีผลบังคับใช้ สิ่งทอของจีนเริ่มเข้ามาตีตลาดสิ่งทอโลกอย่างต่อเนื่อง ตามที่มีการคาดการณ์ไว้ โดยในปี 2548 มูลค่าส่งออกสิ่งทอของจีนเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 50 อย่างไรก็ตาม การส่งออกสิ่งทอของกำพูชายังสามารถขยายตัวที่ระดับร้อยละ 10 ด้วยมูลค่าส่งออก 2.17 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะเดียวกัน แรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอของกำพูชาเพิ่มขึ้นกว่า 30,000 คน จากจำนวนแรงงานที่มีอยู่เดิมประมาณ 270,000 คน และมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 ทั้งนี้ เป็นผลจากปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญดังนี้

► **แรงงานกำพูชามีการพัฒนาดีขึ้นเป็นลำดับ** อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่กำพูชาจัดทำข้อตกลงทวิภาคีว่าด้วยเรื่องสิ่งทอ (Bilateral Textile Agreement) กับสหรัฐอเมริกาในปี 2542 ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานและสวัสดิภาพแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอของกำพูชา ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอเกือบทั้งหมดในกำพูชาต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานแรงงานจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization : ILO) โดยพิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สิทธิพื้นฐานของผู้ใช้แรงงาน การจ่ายค่าจ้างอย่างเป็นธรรม การใช้แรงงานเด็ก รวมถึงปัญหาการคุกคามทางเพศของนายจ้าง ส่งผลให้อุตสาหกรรมสิ่งทอของกำพูชาเร่งปรับปรุงมาตรฐานแรงงานจนมีภาพลักษณ์ที่ดีกว่าจีน และเวียดนาม ทำให้บริษัทเสื้อผ้าชั้นนำของโลกซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ของกำพูชา โดยเฉพาะบริษัท GAP (ประมาณ 1 ใน 3 ของสิ่งทอที่ผลิตในกำพูชาเป็นการผลิตให้บริษัท GAP) นำเข้า

เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากกัมพูชาเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าของบริษัทในแง่ของการใช้แรงงานที่เป็นธรรมอีกด้วย

▶ **สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป (European Union : EU) ใช้มาตรการปกป้องตลาดสิ่งทอกับสิ่งทอของจีน**
โดยจำกัดปริมาณการนำเข้าสิ่งทอจากจีนรวม 19 รายการ และกำหนดอัตราการขยายตัวของมูลค่านำเข้าสิ่งทอจากจีนอีก 34 รายการ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สิ่งทอของกัมพูชาได้รับผลกระทบไม่มากนัก เพราะมีโอกาสในการขยายการส่งออกไปสหรัฐฯ และ EU แทนจีน ทั้งนี้ กวาร์ร้อยละ 90 ของสิ่งทอที่กัมพูชาผลิตได้ ส่งออกไปสหรัฐฯ และ EU ในจำนวนนี้ร้อยละ 60 เป็นสินค้าในกลุ่มที่เงินถูกจำกัดการนำเข้า

▶ **อัตราค่าจ้างแรงงานของกัมพูชาอยู่ในระดับต่ำ** จากข้อมูลของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) พบว่า ค่าจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชาถูกที่สุดในโลก โดยมีอัตราค่าจ้างเพียง 0.23 ดอลลาร์สหรัฐต่อชั่วโมง หรือ 45 ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ทำให้สิ่งทอของกัมพูชามีความได้เปรียบในการแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันของประเทศอื่น ๆ

อนาคตอุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชา

แม้ว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชาขยายตัวในระดับที่น่าพอใจในปี 2548 ที่ผ่านมา แต่ภาวการณ์ดังกล่าวมีสาเหตุบางส่วนมาจากปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการใช้มาตรการปกป้องตลาดสิ่งทอของสหรัฐฯ และ EU ต่อสิ่งทอจากจีนซึ่งมีกำหนดใช้จนถึงสิ้นปี 2551 นั้นหมายความว่า หากมาตรการดังกล่าวสิ้นสุดลง สิ่งทอของกัมพูชาจะต้องเผชิญกับการแข่งขันอย่างเต็มรูปแบบกับสิ่งทอของจีน นอกจากนี้ การเข้าเป็นสมาชิก WTO ของเวียดนามในปลายปี 2549 อาจทำให้สิ่งทอของกัมพูชาต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงและยากลำบากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชายังมีความล้าหลังอยู่มาก จากผลการศึกษาของ United States Agency for International Development (USAID) พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในกัมพูชาที่มีประสิทธิภาพในการผลิต รวมถึงมีระบบการจัดการที่เป็นสากล มีเพียงร้อยละ 7 ของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งหมด นอกจากนี้ แม้ว่าค่าจ้างแรงงานในกัมพูชามีราคาถูก แต่ปัจจัยการผลิตพื้นฐานอื่น ๆ อาทิ ค่าไฟฟ้า และค่าขนส่ง กลับมีราคาแพงเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ (ค่าไฟฟ้าในกัมพูชาสูงถึง 0.15 ดอลลาร์สหรัฐต่อกิโลวัตต์ ขณะที่ค่าไฟฟ้าของประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เฉลี่ยอยู่ที่ 0.06 ดอลลาร์สหรัฐต่อกิโลวัตต์) อีกทั้งขั้นตอนการส่งออกของกัมพูชายังล่าช้าและมีความซับซ้อน รวมถึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ส่งออกมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกจากร้อยละ 5 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออกสิ่งทอของกัมพูชา ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้อุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชาสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งจีนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากที่มาตรการปกป้องตลาดสิ่งทอของสหรัฐฯ และ EU ต่อสิ่งทอของจีนสิ้นสุดลงในปี 2551 ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้นจะเป็นบทพิสูจน์ความสำเร็จของอุตสาหกรรมสิ่งทอของกัมพูชาอย่างแท้จริง

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ
พฤศจิกายน 2549